

EUSKAL HEZKUNTZA SYSTEMAREN ERREFORMA

**EUSKO LEGEBILTZARRA
2021-12-15**

ehige

**Euskal Herriko Ikasleen
Gurasoen Konfederazioa**

EUSKAL HEZKUNTZA SISTEMAREN ERREFORMA

Eusko Legebiltzarra, 2021-12-15

SARRERA

Txosten honen helburua ez da gure hezkuntza-sistemaren adierazle positiboak adieraztea. Gure aurretik egon diren beste eragile eta pertsona batzuek hitz egin dute horri buruz, eta Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailak 2019an argitaratu zuen diagnostikoan ere jasota daude.

EHIGEk duela zenbait urte Hezkuntza Legearen eta Itunaren eztabaidari hasiera eman zitzaionetik hezkuntza-sistemaren egiturazko arazoei eta Euskal Eskola Publikoaren garapenari buruz egin dituen balorazio eta jarreretako batzuk jasotzen ditu ponentzia honek.

Hezkuntza Sailak argitaratutako diagnostiko-txostenen kopuru izugarriak, Euskadiko Eskola Kontseiluaren txostenek, euskal hezkuntza-sistemari buruz egin diren ikerketek eta hezkuntza-politiken jarraipenean zuzenean parte hartzeak sortu dituen proposamen ugariak lagundu digute euskal hezkuntzaren indarguneak eta ahuleziak ezagutzen, eta gure seme-alaben hezkuntza eta bizi garen gizartea nola hobetu behar den azaltzen.

HEZKUNTZA-GAI NUKLEAR BATZUEI BURUZKO BALORAZIOAK ETA PROPOSAMENAK

1. Estatuko hezkuntza-markoaren ezegonkortasuna eta mugak

Estatuko hezkuntza arautu duten lege-esparruen ezegonkortasunak eta EAEk aldian-aldian hezkuntzaren arloan izan dituen eskumenen inbasioak zaildu egin dute euskal hezkuntza-sistema propio, egonkor eta publiko bat eraikitzea, euskal gizarte guztiz kohesionatu eta justu bat eraitzeko motorra izango litzatekeena.

Lege organikoak funtsezkoak izan dira hezkuntza-erakunde eta erakunde pribatuei (erlijiosoei eta elkarteei) gizarte-antolamenduan garatzeko eta kokatzeko izaera ofiziala eman dien lege-egitura bat oinarritzeko. Lege batzuk garrantzitsuak izan badira ere aukera-berdintasunaren eta hezkuntza-inklusioaren bidean aurrera egin dela egiaztatzeko, haien eragina eta eraginkortasuna ikasle guztien eskola-ekitatea eta arrakasta bermatzetik urrun egon da.

EAEko hezkuntzak, Estatuko merkatu-antzeko hezkuntza-eredutik urrundu beharrean, eta sistemaren ardatz nagusia eta gehiengoa hezkuntza publikoa duten Europako beste hezkuntza-sistema batzuen antz handiagoa hartzen saiatu beharrean, gehiago eta gehiago sakondu du eredu dualean, eredu publiko-pribatu horren garapenean erradikalizatuen dagoen hezkuntza-sistema autonomiko bihurtu arte.

Euskal hezkuntzaren merkatuan lehiatzen diren marka korporatibo desberdinez osatutako hezkuntza-sare pribatu bat eratu da. Marka horiek presio sozial, politiko eta mediatiko estrategikoa eragiten dute hezkuntza finantzatzeko hezkuntza-politiketan eragiteko.

Aurrekoarekin batera, Estatuak beretzat gorde dituen eskumenetan eta pribatizazio-politiketan oinarrituta eraikitako legegintza-arkitekturak ez du ahalbidetu euskal hezkuntza-sistema propioa eraikitzea, euskara eta eskola publikoa ardatz nagusizat hartuta. **Euskal Eskola**

Publikoak jasan ditu gehien Estatuko oinarrizko arauak bete eta onartzearen eta euskal politika pribatizatzaileak garatzearen ondorioak.

Marko horiek errepikatzen jarraitzen dugun bitartean, euskarak eta euskal curriculum propioaren garapenak, laikotasunak edo hezkuntza publiko hegemoniko bihurtzeko helburu estrategikoak helburu izaten jarraituko dute, baina ez errealtate.

Euskal Eskola Publikoaren proiektuak politika publikoak defendatuko dituen gehiengo sozial eta politikoa osatu behar du, egungo *statu-quo*-a aldatuko duen euskal hezkuntza-sistema publiko propioa eraikitzeko beharrezkoak diren lege-eskumenak izateko.

Ondorioak eta proposamenak:

- *EAEk ez ditu hezkuntza-sistema propioa eta publikoa eraikitzeko behar ditugun eskumen guztiak, euskal herritar gehienek defendatzen duten bezala. EHIGEk politika publikoak defendatzen dituzten eta hezkuntzaren pribatizazioaren aurka borrokatzen duten Euskal Herriko elkarte eta erakundeekin elkarlanean jarraituko du. Adierazitako zentzuan aliantzak hitzartzeko prest gaudela adierazten dugu.*
- *EAEko indar politikoei konpromisoa eta batasuna eskatzen diegu euskal hezkuntza-sistema publiko laiko propioa sortzeko helburuarekin, hezkuntza publiko indartzen lagunduko duten lege-esparru egonkorrek defendatzeko, Europako beste herrialde batzuetan gertatzen den bezala.*

2. Eredu duala eta finantzaketa publiko-pribatua.

Hezkuntza-sistema dual hori **ikasleak hautatzen eta gizartea desegituratzen gehien laguntzen ari den tresnetako batean bihurtu da**. Euskal sare pribatuaren hitzarmen- eta gainfinantzaketa-politikak dira euskal eredu dual publiko-pribatua indartzeko eta gizartean ezartzeko arrazoi nagusietako bat. Politika horiek euskal hezkuntza desarautzeko elementu gisa jardun dute, **eta sareen arteko desberdintasunak eta ikastetxeen arteko desberdintasunak bultzatzeko mekanismo gisa**.

Garatutako hezkuntza-politikek hezkuntza-proiektuen marketina bultzatu dute, baita metodologia berritzaile berrien merkaturatzea ere (ebidentzia zientifikoek bermatzen ez dituztenak), merkataritzarako gako eta erakartzeko estrategia gisa, batez ere izen handiagoko ikastetxeetara maila ertain eta altuko familiak erakartzeko. **Ikastetxe horietako askok, gainfinantzatuta egon arren, ez dute ikasle zaugarriak erakartzeko eta eskolatzeko interesik izan, hezkuntza-ekitatea eta gizarte-kohesioa bermatuko luketen eskola-testuinguru inklusiboak sortzeko**. Aitzitik, hautaketa eta elitismo soziala bilatu dute, eta erreferentziako zentro gisa finkatu dira beren seme-alabentzat maila sozioekonomiko ertain-altuko eskola-testuinguru homogeneoak bilatzen zituzten familientzat.

Euskal hezkuntza-sistema da (alde handiarekin) itunpeko sare pribatua indartzeko diru publiko gehien inbertitzen duena, Estatuko eta Europako hezkuntzaren pribatizazioaren erreferentzia bizi bihurtuz. Horri dagokionez, EHIGEk arrakastarik gabe salatu du **Euskal Autonomia Erkidegoko hitzarmen-politika, Estatuko legeriak arautzen duen derrigorrezko hezkuntzaren finantzaketatik askoz haratago joan dena, eta haur-hezkuntza, Batxilergoa eta LH ia osorik finantzatu, etapa guztiak eta LH eskaintzen dituzten ikastetxe pribatu integralen garapena**

bultzatu du. Hezkuntza publikorako politikek, aldiz, ikastetxe publikoen etapakako atomizazioa sustatu dute, etapen arteko proiektu partekatuak zailduz. Ahultasun-egoera horrek, askotan, familiek eskaintza pribaturako duten joera erraztu du, eta, beste kasu batzuetan, ikasleek etapaz aldatzean ihes egitea eragin du. Finantzaketa-politika horiek dira pairatzen ditugun eskola-segregazioko tasa altuen arrazoi garrantzitsuena.

Baina aurrekoa larria bada, are larriagoa da hamarkada askotan egiaztatu izana **hezkuntza-agintariak beren eginkizunak alde batera utzi dituztela eta itunpeko ikastetxe pribatuei ez dizkietela betearazi itunen-araudiak interes orokorrari buruz arautzen zituen betebeharrak**. Publikoa eta nabarmena da itunpeko ikastetxe pribatu batzuek ikasle desberdinak eskolatu dituzten arren, beste ikastetxe askok ez dutela gizarteratzea eta gizarte-ekitatea sustatzen lagundu, eta horregatik ez dutela inolako zigorrik jaso itunean. Aurrekoa arduragabea bada, are kezkarriagoa da eskola-kuotak (borondatezkoak?) sistematikoki eta legez kanpo erabiltzen direla egiaztatzea, familien tipologia hautatzeko elementu estrategiko gisa.

Era berean, adierazi behar da **ia-merkatuko sistemaren logikak sare publikoa bera bultzatu duela**, ikasleen osieran desberdintasunak sortuz ikastetxe batzuen eta besteen artean, eta konplexutasun handiko ikasle zaurgarriak kontzentratzeko zentroak sortuz. Baina EHIGERentzat are tamalgarriagoa izan da urteak igaro ahala egiaztatzea **egoera hori larriagotu egin dela Administrazioak (eskola publikoaren titularrak) esku hartu ez duelako**; izan ere, gure eskaerek ez dute interesik izan sareen eta ikastetxeen arteko desorekak zuzentzeko, eta benetan inklusiboa den eskolatzeko-sistema orekatu bat eraikitzeko, non ikastetxe guztiek modu berean lagunduko zuten kohesio eta justizia sozialaren helburuan.

Ondorioak eta proposamenak:

- *Hezkuntzaren privatizazioa garatzeko politikek EAEn izan dute hedapen handiena. Euskal hezkuntza-sistema horrek marketina bultzatu du, euskal hezkuntza-sistema erabat ekitatiboa eta inklusiboa bermatzeko sareen eta zentroen arteko lankidetzaren kaltetan.*
- *Gaur egungo finantzaketa-eredua eta hezkuntza-arduradunek ituntzeak dakarren betetze-eskakizunean duten kontrolik eza dira hezkuntza-sistemaren desoreken arrazoi garrantzitsuenetako batzuk.*
- *Horregatik, EHIGEk egungo kontzertazio-politika berehala eteteko eskatzen du, euskal hezkuntzaren finantzaketa-ereduaren erreforman aurrera egiteko. Euskal hezkuntzaren etorkizunari buruzko eztabaida betean gauden honetan, onartezina da euskal hezkuntza-sistema hipotekatzen aritzea, datozen 6 urtetarako ikastetxe pribatuen kontzertazioa blindatuz, eta, horrela, gai erabakigarri hori hezkuntza-etzabaidatik ateratzea.*
- *Berrito gogoratu nahi dugu behin eta berriz adierazi duguna: “familia batzuen interes partikularrak guztien onuraren helburuen aurretik jartzen dituzten ikastetxe pribatuek ez dute funts publikoekin finantzatuta egon behar”.*
- *Ia-merkatuaren sistema sistemaren oreka deserregulatzeko elementu bat izan da. Eskola publikoko familiok ikastetxe publikoak ia-merkatu eredu horretatik ateratzeko politikak eskatzen ditugu. EHIGEk defendatzen duen hezkuntza-sistema beste bat da: gizarte- eta hezkuntza-eredu publiko bat, berdintasuna sortzen duen elementu gisa, egungo statu-quo publiko-pribatua aldatuko duena, eta koherentea izango dena hezkuntza-inklusio eraginkorra, hezkuntza-justizia eta gizarte-kohesioa lortzearekin.*

Eta horrek esan nahi du eskola publikoa doakoa izango dela gizarte-maila guztietako ikasleentzat.

- *Eskola publikoa gizarte-maila guztietako ikasleentzat doakoa izatea oinarrizko printzipioa da aukera-berdintasuna bermatzeko. Horregatik, ez dugu irakaskuntzaren doakotasun-eredua defendatzen baliabide nahikoak dituzten ikastetxe pribatuetako familientzat. Hala eta guztiz ere, Euskal Eskola Publikoa Haratago¹, dokumentuan adierazi dugun bezala, edozein saretan eskolatutako ikasle ahulek eta/edo ekonomia- eta hezkuntza-premiak dituztenek eskola-arrakasta lortzeko aukera-berdintasunaren printzipioa bermatzeko behar diren baliabide ekonomiko eta hezitzaileak izatea defendatzen dugu.*

3. Euskara eta Euskal Eskola Publikoa

Azterketek agerian uzten dute hezkuntza-sistemaren ekarpenak, oso esanguratsua izan arren, ezin duela, berez, ikasleen elebitasuna bermatu. Ez eta ama hizkuntza euskara duten ikasleen artean galerarik ez egotea ere, ezta D ereduan ere.

D eredua da euskal hezkuntza-sistemaren bizkarrezurra, batez ere sare publikoan, eta etapa guztietan. Euskarazko murgiltze eredua da, eta berezitasun bat du: testuinguru soziolinguistikoa batean ezartzen da, non euskarak eremu urriko hizkuntza izaten jarraitzen duen ingurune askotan, eta gutxitua EAE osoan.

Ebaluazio Diagnostikoaren azken edizioetan, bi sareetan eta bi etapetan gora egiten ari da D ereduko euskaraz eta gaztelaniaz gai ez diren ikasleen ehunekoak. Azken ehunekoak, oro har, Ebaluazio Diagnostikoaren edizio guztietako altuenak dira. **Euskarazko hizkuntza-komunikaziorako gaitasunaren emaitzak, D mailetan, beheranzko joerari eutsi diote 2009 eta 2019 artean.** Bi etapa horietan, sare publikoaren emaitzak itunpeko sarearenak baino baxuagoak dira.

2009 eta 2019 artean, D eredu publikoaren hainbat aldagairi (egokitasuna, jatorria, ISEK, familia-hizkuntza, hizkuntza-erabilera) buruzko datuen azterketa konparatiboaren arabera, duela urte batzuk baino aniztasun handiagoa dago ikasleen artean, eta horrek eragina izan dezake estratu horien puntuazio-galeran, bereziki sare publikoan. Gogoratu behar da egokitasun-aldagaiak eragiten duela arrakala handiena, 47 puntu inguru konpetentzia horretan 2019an bi etapetan, eta 56 puntu baino pixka bat gehiago DBHko 2. mailako ikasleen kasuan, bi ikasturteko atzerapena baitute; ondoren, familia-jatorriko aldagaia dago, 24 puntu baino gehixeagoko arraila duena Lehen Hezkuntzako 4. mailan, eta 30 puntu baino zertxobait gehiago DBHko 2. mailan.

Bestalde, ikastetxeetan euskararen erabilera aztertuz gero, beheranzko joera ikusten da, eta horrek, azken batean, hizkuntza-gaitasun horren emaitzak baldintzatzen ditu.

¹ <https://www.euskaleskolapublikoa.eus/eu/euskal-eskola-publikoa-haratago/>

Maila sistemikoan, **ikastetxeetako ikasleen osieran dauden desorekak eta euskara irakatsi eta ikasteko metodologiaren eraginkortasunik eza dira euskarak gaur egun bizi duen hezkuntza-errealitatearen kausa nagusiak**. Era berean, eskola publikoko ikasleen eskolatzeko D ereduaren izan duen bilakaera ia osoak adierazten digunez, euskara ikastea ez dago jada baldintzatuta ereduaren hautaketarekin, baizik eta ereduaren errendimendurekin (nahikoa da ohartzea sare publikoak D ereduaren eskolatutako ikasleen % 90 baino gehiago dituela derrigorrezko etapetan eta Haur Hezkuntzan, eta itunpeko ikastetxeetan, berriz, % 50-65. Alde hori gainerako etapetan ere mantentzen da (Batxilergoa eta Lanbide Heziketa), nahiz eta bietan D ereduaren ikasleen goranzko joera gero eta handiago den.

Euskal Eskola Publikoa euskalduntzeko proiektua

Baina euskalduntze-prozesuari gehien laguntzen dion sarea Euskal Eskola Publikoa izan arren, **eskola publikoak euskara biziberritzeko proiektu bat behar du, egungo errealitate berriak planteatzeko dizkion erronkei arrakastaz aurre egiteko**. Proiektu honek euskararen ikaskuntzan eragiten ari diren arrakala guztiak gainditzea izango luke helburu.

- Eskola mailan, proiektu hau garatzeko, garrantzitsuak eskolaratzearen antolaketa eta planifikazioa, euskarazko baliabide pertsonal kualifikatuak eta materialak, eta aniztasunari hobeto erantzuteko metodologiaren garapenak.
- Eskolaz kanpoko mailan, euskaraz ikasteko doako jarduerak publiko ez-formalak bermatzea, aukera-berdintasunaren printzipioaren arabera, funtsezkoak izango dira eskolaren ekintza osatzeko.

Eskola publikoaren etorkizuneko hezkuntza-eredua **eskualdeko hezkuntza-proiektu komunitario publikoaren garapenean oinarritzen da**, ikasle guztientzat ikaskuntza formala eta ez-formala konektatu eta bermatuko dutenak. Funtsezkoa da hezkuntza-eredu publiko horren garapenarekin batera hezkuntza deszentralizatzearen prozesu bat izatea, lurralde- eta toki-administrazioek eskumen handiagoak izan ditzaten hezkuntzan.

Ondorioak eta proposamenak:

- ***Euskal hezkuntza-sistemaren eta euskararen hezkuntza-kalitatearen etorkizuna eskola publiko propioa indartzean datza, ikasle guztiei euskara eta euskaraz ikastea bermatuko diona gizarte-kohesioaren oinarri gisa. Eskola publikoak euskararen ikaskuntzaren bermatzaile izan behar du ikasle guztientzat, murgiltze-eredu malgu baten bidez, ikastetxearen hizkuntza-proiektuak arautua eta hizkuntzak ikasteko esparru integratu baten barruan artikulatua.***
- ***Alde horretatik, ordezkari politikoaren erantzukizuna eskatzen dugu hizkuntzen ikaskuntza integratua arautzeko esparru bat adosteko, bi hizkuntza ofizialak benetan ezagutzea eta atzerriko hizkuntza behar bezala ezagutzea ahalbidetuko duena. Esparru horrek, besteak beste, bi hizkuntza ofizialetan eta atzerriko hizkuntza batean etapa eta ziklo bakoitzean lortu beharreko gutxieneko hizkuntza-gaitasun-mailak zehaztu beharko ditu, hizkuntzen Europako esparrua erreferentzia gisa hartuta.***
- ***Euskal Eskola Publikoak bere proiektua du, eta horren funtsezko alderdi bat da belaraldi berriak sentsibilizatzea bizi diren mundu globalizatuan Euskal Herriaren identitate sozial eta kulturalaren ezaugarriak (hizkuntza, kultur ondare propioa, gure***

arbasoengandik jasotako ondare antropologikoa, gure ingurune naturalaren balioa) ezagutzeak eta babesteak duen garrantziaz.

- *Eskola publikoak bere hezkuntza-ekintzarekin laguntzen jarraitu nahi du, gure ikasleek, beren jatorria eta gizarte-estraktua edozein izanik ere, Euskal Herriko izaitearen sentimendua gara dezaten, eta barne hartuta senti daitezten, euskararen erabileran eta kultura propioaren garapenean eragile aktiboa izateko motibatuta egon daitezten. Horrela, Euskal Eskola Publikoak guztion artean etorkizunerako elkarbizitza-proiektu partekatu bat eraikitzen lagundu nahi du.*
- *Gaur egun sare publikoko hezkuntza-komunitatea osatzen duten pertsonen aniztasun etniko eta soziokulturala egungo euskal gizartearen isla da, bai eta sistemaren erronkei errealismoz aurre egiteko giza ehun egokia ere, besteak beste, euskararena, eta, horrela, lehen aipatutako proiektua garatzeko. Eskola publikoan ez dago ikaslerik soberan, orain eskola publikoan ikasten ari diren guztiak behar ditugu, eta lanean jarraituko dugu familia gehiagoren babes soziala handitzen jarraitzeko, arlo publikotik abiatuta, euskal gizarte kohesionatu eta euskalduna eraikitzeko. Zentzu horretan, eskola publikoko IGEek lanean jarraituko dugu hezkuntza proiektu komunitarioen garapenaren alde (herri eta hiri eskola hezitzaileak), ikasketa formala eta ez-formala euskaraz integratzeko.*
- *Eskola publikoan plan estrategiko bat eskatzen dugu, hezkuntza eta berrikuntza digitalerako eta formatu guztietan doako euskarazko material didaktikoak garatzeko.*

4. Eskolaratze eredia eta eskaintzaren planifikazioa

Hezkuntza-eskaintzaren planifikazio eguneraturik ezak, hezkuntza-proiektuen arteko lehia-ereduak eta Administrazioaren jarrera ez-interbentzionistak eskolatze-sistema bidegabea, segregatzailea eta desorekatua garatzen lagundu dute.

Eskola publikoa duela urte askotatik ari da egoera horren ondorioak jasaten, eta horrek hezkuntza-komunitatearen baitan garatu diren hezkuntza-politiketan konfiantzarik eza sortzen laguntzen du.

Eskola-mapa desorekatua

ISEIren 2021eko Euskal hezkuntza-sistemaren panoramika txostenak² eskola publikoak pairatzen duen atomizazioari buruzko lehen datu argigarria ematen digu, pribatuarekin alderatuta: ikastetxeen % 65,87 publikoak dira eta % 34,12 soilik titulartasun pribatukoak. Ikastetxeei etapaka erreparatzen badiegu, datu hauek aurkituko ditugu: 336 lehen hezkuntzakoak dira (% 94,64 publikoak); 102k lehen hezkuntza eta DBH eskaintzen dute (% 86,27 pribatuak); 153 ikastetxek DBH eta/edo Batxilergoa eta/edo Lanbide Heziketa eskaintzen dute (% 82,35 publikoak); eta 100ek hezkuntza maila guztiak dauzkate (guztiak pribatuak dira).

Datu horiek erakusten digutenez, egoera egiturazkoa izan da urte askoan, eta Administrazioak ez du lidergorik izan egoera hori zuzentzeko. **Sare publikoaren irudiari eta plangintzari eragiten dion egoera horrek asko zailtzen du hezkuntza-proiektuak etapen artean**

² https://isei-ivei.hezkuntza.net/documents/635622/0/euskaratxostena_ekainak_25_azkena.pdf/55e252e1-c298-325e-02fc-647750a83084

integratzea. Horren ondorioz, bi gai daude, besteak beste, ikasleen egonkortasunari eta eskola publikoaren eskolatzere-ereduari eragiten diotenak: a) haur-hezkuntza, lehen hezkuntza eta DBH publikoak, nagusiki, hezkuntza-proiektu komun batean antolatu gabe jarraitzen dute b) Haur/Lehen Hezkuntzatik DBHrako aldaketan sare publikotik pribatura aldatzen diren familien ehuneko bat dago (sare publikoak itunpekoak baino ikasleen proportzio handiagoa matrikulatzen du Haur eta Lehen Hezkuntzan, batez ere Araban; bigarren hezkuntzan eta batxilergoan, berriz, itunpekoak ikasle gehiago eskolatzen ditu).

Aurrekoarekin batera, ikasleen kopuruak behera egin ahala, **gero eta ikastetxe txikiagoen** (150 ikasle edo gutxiago) **ugaltzea orokortu egin da.** ISEIk bere azken txostenean adierazten duen bezala, igoera hori erronka handia izango da etorkizunean Hezkuntza Sailarentzat, ikastetxeen plangintzari eta kudeaketari dagokienez, ikastetxeek lurraldearen hirigintza-plangintzan eta haren garapenean duten garrantziagatik. Joera hori areagotu egingo da datozen urteetan, eta azterketa arduratsua eta kuantitatiboa eta kualitatiboa egitea merezi du, ez bakarrik lehen aipatutako alderdiengatik, baita ikasleentzat abantaila eta/edo desabantaileri dagokienez ekar dezakeenagatik ere. Gure ustez, ikasleak gutxitzea lehen mailako lehentasuneko arazoa da, eta konponbidearen arabera, sistemaren orekan eragin positiboa edo negatiboa izango du.

Ikasle zaugarrien eskolaratzea

Datuen arabera, eskolatutako profil sozioekonomiko eta kultural baxuko ikasleen kontzentrazio handiak daude ikastetxeen % 47tan, eta horien % 90 publikoak dira.

Bestalde, ikasle atzerritarren eskolatzere-datuei erreparatzen badiegu, ikusten da ikasleen tipologia horrek gero eta joera handiagoa duela ehunekotan:

- Lehen Hezkuntzako 4. mailan, atzerritar jatorriko ikasleen ehunekoa 4,2 puntu igo da 2015eko diagnostiko-ebaluaziotik ED19ra.
- DBHko 2. mailan atzerritar jatorriko ikasleen ehunekoa egonkorragoa da Lehen Hezkuntzako 4. mailan baino. ED19an, etapa honetan, ehuneko 1,4 puntuko igoera izan da aurreko edizioaren aldean.

Atzerritar jatorriko ikasleen ehunekoa handiagoa izan da beti DBHko 2. mailan LHko 4. mailan baino, baina EDko azken bi edizioetan (ED17 eta ED19) kontrakoa gertatu da. Lehen Hezkuntzako 4. mailan eskolatutako atzerritar jatorriko ikasleen kopurua gehiago ari dira hazten DBHko 2. mailan eskolatutakoen kopurua baino.

Sare publikoa da atzerritar jatorriko ikasleen ehuneko handiena eskolatzen duena, bai Lehen Hezkuntzako 4. mailan, bai DBHko 2. mailan. Atzerritar ikasleen ehunekoa egonkor mantendu da ebaluazio diagnostikoen edizioetan. Hala ere, EDaren azken edizioetan, atzerritar jatorriko ikasleen ehunekoak gora egin du, batez ere sare publikoko Lehen Hezkuntzako 4. mailan.

Datuak eztabaiaezinak dira: ez Lehen Hezkuntzako 4. mailan, ez DBHko 2. mailan, ez dago atzerritar jatorriko ikasleen banaketa orekaturik EAEko ikastetxeetan.

Lehen Hezkuntzako 4. mailan, atzerritar jatorriko ikasleen banaketa oso desberdina da sare publiko eta itunduetan. Sare publikoan ikastetxe gehienek (%26) ikasle atzerritarren % 20 baino gehiago eskolatzen dituzte; itunpeko sarean, berriz, ikastetxeen % 8k baino ez dute ikasle horien % 20 baino gehiago. Itunpeko sarean, ikastetxeen ehuneko handienak (% 37) atzerritar jatorriko ikasleen % 0 eta % 5 artean baino ez du eskolatzen.

Bestalde, atzerritar jatorriko ikasleen % 10 baino gutxiago eskolatzen duten ikastetxeen ehunekoa gutxi gorabehera % 50 da sare publikoan eta % 80 itunpeko sarean.

Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako 2. mailan, ikastetxeen arteko aldeak nabarmenagoak dira itunpeko sarean, atzerritar jatorriko ikasleen ehunekoari dagokionez.

Bi etapak alderatuz gero, ikusten da Lehen Hezkuntzatik Bigarren Hezkuntzara ikasle atzerritarrik ez duten ikastetxeen ehunekoa ia 9 aldiz murrizten dela sare publikoan, eta erdia baino zertxobait gehiago itunpeko sarean. Hala ere, ikasle atzerritarrik gabeko ikastetxeen ehunekoan bi sareen arteko aldea handitu egiten da Lehen Hezkuntzatik Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzara, eta ikasle atzerritarren % 20 baino gehiago dituzten ikastetxeen arteko aldea murriztu egiten da.

Desoreka horiek emaitza akademikoetan duten eragina aztertzen badugu, datu hauek aurkituko ditugu:

-Atzerritar jatorriko ikasleen emaitzek okerrera egiten dute eskolaldian zehar, eta DBHko 2. mailan Lehen Hezkuntzako 4. mailan baino baxuagoak dira.

-Ikasle natiboen eta atzerritar jatorriko ikasleen batez besteko puntuazioen aldeak murriztu egin dira ED19n, bai Lehen Hezkuntzako 4. mailan, bai DBHko 2. mailan. Bestalde, bi herrien emaitzen arteko aldeak handiagoak dira DBHko 2. mailan Lehen Hezkuntzako 4. mailan baino.

Egoera horrek eragin oso nabarmena izaten ari da gizarte-kohesioan eta eskola-bereizketako egoerak sortzean, eta eragin handia du sistemaren hezkuntza-kalitatean.

Adierazitako desorekak gorabehera, eskola publikoak merezimenduzko hezkuntza-lana egin badu ere, **beharrezkoa da sistemaren errendimendu zuzenari eragiten dioten kausak sakon aztertzea eta eskolatzere-eredu inklusiboaren helburua zailtzen ari diren erabaki estrategikoak hartzea.**

Genero-ikuspegia

Bestalde, generoaren ikuspegitik begiratuta, ikusten da derrigorrezko etapetako nesken eta mutilen ehunekoa antzekoa dela, % 50 ingurukoa; hala ere, derrigorrezko post-etapetan, Batxilergoaren eta HHEren kasuan, neskek ia 10 puntu gainditzen dituzte mutilak, eta HBn eta Lanbide Heziketan mutilek ia 30 puntu gainditzen dituzte neskak. Hezkuntza-sistema orekatu bermatzeko aztertu beharreko beste gai garrantzitsu bat generoari eragiten dioten desoreken arrazoiak ezagutzea da.

Ondorioak eta proposameak:

- **Premiazkoa da eskola publikoaren eskaintza berrantolatzeari ekitea, eta honako oinarri hauek jartzea: eskolatzearen arloko deszentralizazio administratiboa, ikastetxe publikoen arteko lankidetzeta eta auzo, herri edo hiriko hezkuntza-proiektu komunitarioen garapena.**
- ***EHIGE negoziatzeko prest dago egungo eskolatzere-eredu segregatzailea aldatzeko, ikasle kalteberen kontzentrazioak ezabatzeko, matrikulazioa murrizteko erronkei aurre egiteko, eta barruti/eremu bakoitzean hezkuntza-proiektu integral publikoak garatzeko. Ildo horretan, uste dugu lehenbailehen ekin beharko litzaiekeela honako prozesu hauei:***

- *Eskola publikoaren eskola-mapa erreformatzea, sare publikoaren ekitateari eta errendimenduari eragiten dieten gaien plangintza estrategikoari ekiteko.*
- *Eskola-plaza publikoak betetzeari lehentasuna emango dion eskolatzeredua zehaztea.*
- *0-3 publikoa eta ikasleek eskola publikoan jarraitzea bermatuko duten politika estrategikoak sustatzea.*
- *Familien kontsulta- eta partaidetza-eredu deszentralizatu bat garatzea (udal-kontseiluak, barruti-kontseiluak, lurralde-plangintzako batzordeak), eskolatzere-prozesuak hobetzeko eta hezkuntza-politiken eraginkortasunaren jarraipena egiteko.*
- *Badakigu eskola publikoaren berrantolaketa eta plangintza estrategikoa funtsezkoa dela euskal hezkuntza-sistemaren errendimendua hobetzeko. Ikastetxeetako ikasleen osieran dauden desorekak orekatzea ikasleen zati baten bereizketa eta estigmatizazio soziala gainditzen laguntzea da, eta helburu estrategikoa da estrategia pedagogikoen eraginkortasuna hobetzeko eta hezkuntza-kalitatea gizarteratze eraginkorrera bideratzeko.*

EHIGEk arlo publikoaren balioa indartzeko eta Euskal Autonomia Erkidegoko justizia eta gizarte-kohesioaren helburuetan aurrera egiteko helburua du, eta lehen aipatutako helburuetarako ordezkari politikoekin negoziatzeko eta akordioak lortzeko prest dagoela adierazten du.

5: Publikoaren esanahia. Hezkuntza-zerbitzu publikoa.

Sarritan, agian behar baino gehiagotan, hezkuntza-eztabaida titulartasunean, publikoaren esanahian edo hezkuntza-zerbitzu publikoaren eraketan oinarritu izan da. Ildo horretan, ikastetxe pribatuak saiatu dira argudiatzen eskubidea dutela “hezkuntza-zerbitzu publikoa” deritzonaren partaidetzat hartuak izateko; eskubide hori, bestalde, indarrean dagoen legeriak aitortzen die.

Ikastetxe pribatuak interes sozialeko zentro gisa izendatzeak ez du ezkututzen haien titulartasun pribatua, ezta ikasleen ISEKak sare publikokoak baino askoz handiagoak direnik ere.

Ikastetxe publikoak administrazioaren zentro gisa mespretxuz etiketatzeko ahaleginak ere huts egin du, eta aditzera eman nahi izan du ikastetxe publikoen izaera publikoa txandakako gobernuaren administrazio-erabakien mende dagoela, eta ez hezkuntza-komunitateak hezkuntza-proiektu arrakastatsu bat garatzeko duen konpromisoaren mende.

EHIGEk ulertu du hitz-joko hau guztia huts egindako saiakera bat besterik ez dela izan, publikoaren esanahian nahasmena sortzeko eta Euskal Eskola Publikoaren balio soziala desitxuratzeko.

Ikastetxeen titulartasuna arautzen duten legeek ikastetxe pribatuei hezkuntza-itunak lortzeko aukera ematen diete, interes komuneko hezkuntza-zerbitzu publiko jakin batzuk eskaintzearen truke, eta, beraz, eskola-hautaketaren, gizarte-elitismoaren eta abarren interesen ondorio ez diren zerbitzuak eskaintzearen truke. Ituntze-formula hori, jatorrian, honako arrazoi honengatik

justifikatzen zen: ikastetxe publikoen sareak ezin ziren erantzun etapa demokratikoa hasi ondorengo urteetan ikasleen hazkundeak eragin zituen eskolatzeko-premia guztiei, besteak beste, «baby boom» fenomenoagatik. Ondorengo hamarkadetan, garatu izan diren irakaskuntzaren pribatizazio-politikek kategoriatan propio gisa finkatu dute itunpeko ikastetxe pribatua, eta batez ere funts publikoekin finantzaturako ereduak ziurtatu dute.

Hasieran kontzertazioaren beharra justifikatu zuten premiak desagertzen joan diren arren, eskola-plaza publikoen hazkundeagatik eta ikasleen demografia-murrizketagatik, egia esan, **irakaskuntza pribatuak sozialki sendotu ditu bere helburu korporatibo estrategikoak, klase politikoaren konplizitatearekin.**

Euskal Autonomia Erkidegoan, ikastetxe pribatuak behin eta berriz adierazi dute publikotzat aitortzen dituztela, eta, ziur asko, oso lotuta egon da beren aldetik eskatutako helburuarekin, ikastetxe publikoek bezala finantzatu daitezten. Eskola publikoa ez dator bat horrekin. Horretarako, eskaintzen omen duten hezkuntza-zerbitzuaren izaera publikoa azpimarratzen dute, eta titulartasuna gainditu beharreko kontzeptua dela adierazten dute; horrela, herritarrei interes sozialeko irudi bat helarazten saiatzen dira, irakaskuntza mota hori eskaintzen duten ikastetxe askotako ikasleen ISEK ezkutatu. Datuek beren kabuz hitz egiten dute, eta adierazten dute **funts publikoak jasotzen dituzten ikastetxe pribatuetako askok interes partikularreko eskaerei erantzuten dietela, hau da, gizarte-maila ertain-altuko eskola-testuinguru homogeneo bat edo hezkuntza-proiektu berezi bat, ideia kristau bat, etab. bilatzen duten familien eskaerei. Horrek ez du esan nahi bere hezkuntza-jarduera interes komunerako publikoa denik.**

Bi titulartasun dituen hezkuntza-zerbitzu publiko bat eratzeko proposamena, berritzaile gisa aurkeztu nahi bada ere, ez da asko urruntzen egungo eredutik. Ikastetxe pribatuak aspalditik zekiten zer betebeharrak zituzten funts publikoekin ituntzeak zekartzan interes komuneko helburuekin, baina askok ez dituzte bete, babes politikoa ere izan dutelako. Ikastetxe horiek ez betetzeak ez du eragotzi ituntzen jarraitu izana, ezta derrigorrezko hezkuntzaz haratago ere, lehen adierazi dugun bezala. Horrek adierazten **du hitzarmen-sistemak ez duela inolako kontrolik izan, eta nahierara itundu dela.** Beste batzuetan esan dugun bezala, **egoera hori arau berririk sortu gabe zuzen daiteke, erantzukizun politikoz eta kontrolaz jokatuz baizik.**

Bada garaia funts publikoak benetan hezkuntza-proiektu inklusiboen garapena bermatzeko soilik erabiltzeko. Orain arte ez da interes politikorik izan “Hezkuntza Konplexutasunaren Indizea” ezartzeko, ikastetxeek ekitatearen helburuari egiten dioten ekarpenaren adierazle gisa, finantzaketa publikoa jasotzeko eskubidea arautzeko.

Behin eta berriz esan dugu **ez dugula negoziazio-prozesu batean parte hartuko egungo eredu dual publiko-pribatua legitimatzeko, baizik eta justizia eta gizarte-kohesiorako funtsezko tresna izango den eta hezkuntzaren kalitateari eragiten dioten egiturazko arazoei aurre egingo dien sistema bat adosteko. Eztabaida-prozesuak ez badu lehen aipatutako orientazio politikoa, eta negoziatze hitz egiteko eta interes korporatiboak legitimatzeko aukera gisa planteatzen bada, ezingo da eredu duala gainditu.**

Hezkuntza Hitzarmenaren eta Euskal Hezkuntza Legearen planteamendua ez da berria, eta publikoki planteatu denean, lehen aipatu ditugun itunpeko ikastetxeen interes korporatiboak eta estrategikoak azaleratu dira, eta interes orokorrekoak bigarren mailan geratu dira.

EHIGEn ondorioak eta proposamenak:

- *Jakitun gara gaur egungo euskal hezkuntzan interes pribatuak daudela, eta euskal hezkuntza bihurtu den merkatu-logikaren barruan eskola publikoarekin lehiatzen diren ekimen pribatuak daudela.*
- *EHIGEk uste du garaia iritsi dela egungo eredia elikatzen ez jarraitzeko, eta arlo publikoari balio soziala emateko helburua duten politika publikoak babesteko. Ildo horretan, eskola publikoa ahalduzko lanean jarraitzeko eta Euskal Eskola Publikoen sarea sare solidario eta koordinatua bihurtzeko ahalegin guztiak egiteko eginkizuna dugu.*
- *Horregatik, hezkuntzaren kalitatea hobetzeko, Euskal Eskola Publikoa osatzen duten hezkuntza-komunitateen arteko lankidetzaren eta proiektuak partekatzearen printzipioa lehenetsiko dugu, ikastetxeen arteko lehiakortasunaren printzipioaren aurretik, hori baita ia-merkatuaren ereduaren logika.*
- *EHIGEk defendatzen duen lankidetzaren eredia Kohesioa eta Justizia Sozialerako Euskal Hezkuntza Publikoaren Zerbitzua da, elkarlaneko gobernantza egiten duten titulartasun publikoko zentroek osatua. Zerbitzu hori eratzea estrategia bat da eskola publikoa ia-merkatuko sistematik ateratzeko, eta osatzen duten ikastetxe guztiak gizarteratzeko eta gizarte-kohesioa helburuetarako ekarpen bera egin dezaten.*
- *EHIGE prest dago zerbitzu horren funtzionamendua Hezkuntza Administrazioarekin negoziatzeko, egungo eskaintza publikoaren berrantolaketa eta hezkuntza-zerbitzu honek ziurtatu behar dituen hezkuntza-proiektuen orientazioa eta hezkuntza-misioa.*
- *Aurreko proposamena irekita dago zerbitzu horretan sartu nahi diren titulartasun pribatuko zentroentzat. Horregatik, hezkuntza-proiektu inklusiboak garatzen dituzten edo zerbitzu horretako kide izateko baldintzak beren gain hartu nahi dituzten ikastetxe pribatuen publikazioa arautu eta ahalbidetuko duen arau-esparru bat negoziatzearen alde gaude.*
- *Ez dugu ahaztu behar lehenago ere publikazio-prozesu bat izan zela, eta urteek erakutsi dutela euskararen normalizazioa hobetzen, Euskal Eskola Publikoaren nortasuna hobetzen eta gizarte-kohesioa hobetzen lagundu duela.*
- *Benetan uste dugu gure proposamenak funtsezkoak direla sistemaren dualtasuna desagertzea errazteko eta diskriminaziorik gabeko eskola-sistema demokratiko eta parte-hartzailea eraikitzeko, ikastetxe bakoitzaren hezkuntza-proiektua errespetatu eta balioetsiko duena, eta herritar guztien interes orokorraren alde lan egingo duena.*

1992KO HEZKUNTZA-HITZARMENA

1992ko hitzarmenari begira, hogeita hamar urte geroago

1992ko Eskola-Ituna sinatzeko arrazoiak azaltzeko, garrantzitsua da inguruabarrak ulertzea, hitzarmena sinatu zen testuingurua funtsezkoa izan baitzen. 80ko hamarkadaren amaieratik, hezkuntzako eskumen autonomikoak bereganatu ondoren, euskal hezkuntzan eragiten ari diren arazoei modu globalean heltzeko beharra planteatzen da. Ildo horretan, testuan adierazten da

“Eskola Itun batetik Sistemaren benetako berrikuntza kualitatiboa egiteko borondatea dagoela”.

1992ko itunak **izaera juridikoa** ez ezik, **izaera politikoa** ere izan zuen.

Zeintzuk ziren heldu beharreko erronkak?

Alderdi juridikoan:

- Irakasleen kidegoei buruzko Legea.
- EEPL

Alderdi politikoan:

- Planifikazioa, jaiotza-tasaren jaitsiera pairatu zuena
- Finantzaketa-eredua.
- Euskalduntzea.

Erronka horiei aurre egiteko, honako lan tekniko hauek egin ziren:

- Euskal hezkuntza-sistema diseinatzea.
- Sareak ordenatu.
- Sistemaren kostuaren dimentsionamendu ekonomikoa.
- Sistema berrantolatu.

Gainera, akordioak garatzeko egutegi bat zehaztu zen.

Beste alderdi garrantzitsu batzuk, hala nola EEPL eta irakasleen kidegoak, itunaren gairerendatik kanpo geratu ziren, baina, zalantzarik gabe, eragina izan zuten ondorengo garapenean.

Finantzaketa-politikak eta sistemaren bilakaera

Hezkuntza-sistemak izan duen bilakaerari erreparatzen badiogu, datu interesgarri batzuk proiektatzen dizkigu gaur egun dugun sistemaren alderdi batzuk ulertzeko:

- Kontzertuak derrigorrezkoak ez diren mailetara zabaltzeko erabakia 80ko hamarkadan hartu zen, eta hurrengo urteetan handitu egin da. 91-92 urteetan, kontzertuen % 43 derrigorrezkoak ez ziren mailei zegozkien.
- Bada EUSTATEk jasotzen duen beste datu esanguratsu bat: 82-83tik 90-91ra, irakaskuntza publikoaren kuota 4,5 puntu jaitsi zen. Aurreko urteetan Eskola-Itunean hartutako erabakiak funtsezkoak izan ziren irakaskuntza pribatuaren ehunekoaren igoera gertatzeko.

Beraz, oso adierazgarria da jakitea **92ko Eskola Ituna sare pribatua indartzeko eta publikoaren jaitsiera testuinguru horretan sortu zela.**

Itunari buruz ahaztu behar ez dugun beste alderdi interesgarri bat berau sinatzeko erabili ziren babesei buruzkoa izan zen. Gehiengoaren babes politikoa izan zuen arren (EAJ, PSOE, EE),

gogorarazi behar da axolagabekeriaz eta mesfidantza handiz hartu zutela hezkuntza-komunitateko sektore oso garrantzitsuetan, FERE izan ezik, ikastetxe erlijiosoak, eta hori esanguratsua da.

Eskola-Itunaren esanahia

Eskola-Ituna, berez, ekintza-gida bat da (Plan Zuzendari moduko bat), aipatzen den eremu bakoitzerako. Gainera, epe bat ezarri zen (bi legealdi) garatzeko. Bertan deskribatutako ekintzak erreferentzia dira eremu bakoitza arautzen duen lege-araudia egiteko.

Hauek izan ziren 92ko Eskola Itunak jaso zituen jarduera-eremu garrantzitsuenak:

Finantzaketa: irakaskuntza pribatuaren gainfinantzaketa.

Finantzaketari buruzko atala ia irakaskuntza pribatuari eskainia dago, irakaskuntza publikoko irakasleen ordainsari-parekatzearen puntua izan ezik.

Itunpeko irakaskuntzaren gainfinantzaketa-prozesua hasten da. Derrigorrezko hezkuntza 16 urtera arte zabaltzeak bultzada handia ematen dio. LOGSEk doakotasuna 6-16 urtekoen artean ezartzen badu ere, EAEn, 98-99 ikasturtera iristean, doakotasuna eraginkorra da 3-16 urtekoen artean. Era berean, derrigorrezkoa ez den irakaskuntzaren finantziarioak gora egiten jarraitzen du, 93-94 urteetan jada % 46 baitzen.

90eko hamarkadan irakaskuntza pribatuaren guztizko finantzaketa-politika sendotuz joan zen. Aldi horretan, finantzaketa % 30-48 igotzen da, hezkuntza-etapen arabera. Itunaren balioa handituz doa, eta horrek, zalantzarik gabe, finantzaketa hobetzen du, irakasle pribatu-itunduen ordainsaria handitzen da, LHko finantzaketa hobetzen da, ratioak egokitzen dira, eta itundutako unitateen kopurua zentzu hertsian handitzen ez bada ere, finantzaketa hobetzen da tarte guztietan.

Planifikazioa

Oinarritzko araua da bi sareetan eskola-kuotari eustea ikastolen publizitate-prozesua amaitu ondoren (91-92 urteetako banaketa hartzen da erreferentziazat).

Gure ustez, hori garrantzitsua da Euskal Autonomia Erkidegoko irakaskuntza publikoaren ehunekoa irakaskuntza pribatuaren antzekoa izatearen arrazoiak ulertzeko.

Kuota publiko-pribatu bat mantentzearen helburuak Euskal Eskola Publikoaren garapena zailtzen zuen, nolabait botere publikoak salbuesten zituelako irakaskuntza publikoaren hedapena egin behar izatetik, guztientzako eta nonahi eskaintza publiko bat bermatzeko. Pribatu-itunpekoaren subsidiarioritasun- edo osagarritasun-eginkizuna ez da argi adierazten, eta bi sare motak maila berean sailkatzen dira.

90-91 eta 2000-01 urteen artean ikasleen % 34 galdu zen (80ko hamarkadatik izandako jaiotzas-tasaren jaitzieraren ondorioz), eta, beraz, kuota bermatzea funtsezkoa zen pribatuarentzat. Terminologia tekniko nahasi samarra erabiltzen da: baimendutako ikasgelak, itundutako ikasgelak, hurrengo urteetan interpretazio desberdinetara eramanez. Geroago, hezkuntza-sistemaren bilakaerak erakutsi digu **Itunean adierazten zen sare bakoitzeko ikasleen kuoten gaia ez dela mantendu Administrazioaren adostasunarekin, eta horrek eskola publikoaren kalterako izan dela.** Bi sareetan ikasleen beherakadak eragina izan badu ere, eta ikastolen zati

bat sare publikoan sartu den arren, irakaskuntza publikoak, oro har, bere ikastetxeen % 15 galdu du.

Argi dago **sareen garapenean eragin handia izan duen planifikazio-ereduak ez diola mesederik egin EEPren garapenari**. Datu nahikoak daude baieztapen horri eusteko: ikastetxe bakoitzaren konfigurazioak eta tipologiak (ikastetxe pribatuetan integratuak); plangintza-irizpide desberdinek (lehen hezkuntzako ikastetxeetara 14-16 zabaltzea/ikastetxe publikoetan aldaketak egitea) DBH publikoko ikasleak gutxitzea eragiten dute. Ikastetxeen kokapen geografikoa (handiagoak pribatuetan) eta Eskola Txikiak mantentzeko borondaterik eza, irakaskuntza publikoaren aurkakoa da, familiek bigarren hezkuntzako ikastetxeetara gehiago joan behar izaten baikenuen udalerrri gehienetan. **Eskola publikoko familiak lekuko gara ez dela inolako borondate politikorik egon eskola-parke publikoa handitzen joateko.**

Nabarmendu beharreko beste alderdi garrantzitsu bat **da ikasleak sareen artean banatzeko kuota antzekoa izateak ez duela balio izan ikasleen tipologia desberdinak sortu dituen premiei aurre egiteko**. Bi sareek ez dute konpromiso bera hartu aukera- eta hezkuntza-berdintasunarekin, ikasleen aniztasuna errespetatzearekin eta onartzearekin (atzerritar jatorrikoak, ISEK maila sozioekonomikoa eta kulturala, hezkuntza-premia espezifikoak edo hezkuntza-laguntza duten ikasleak, egokitasun- edo errepikapen-tasa) lotutako gizarte- eta hezkuntza-helburuekin. Guraso-elkarteok nahikoa testigantza dugu ondorioztatzeko ikastetxeei baliabideak esleitzea ez dela beti bat etorri sare baten eta bestearen premiekin, edo ikastetxe bakoitzaren premiekin, baizik eta murrizketa ekonomikoen edo beste helburu politiko batzuen helburuen ondorio izan dela.

Euskalduntzea

1992ko Eskola-Itunak hizkuntza-ereduak eta horien eskaintza, irakasleen profilak, itunpeko irakaskuntzako irakasleak euskalduntzeko planak eta abar aipatzen ditu.

Hezkuntza Sailak berak emandako datuen arabera, 93-94 ikasturtean hiru urteko ikasleen % 56,2 D ereduari matrikulatuta zegoen EEPn, eta datu hori pixkanaka handitzen joan da, derrigorrezko hezkuntzaren ia 100era iritsi arte. Gainera, 2000-01 ikasturtean irakasleen % 70ek euskarazko hizkuntza-gaitasuna zuen, eta hori ahalegin handia izan da irakasleen aldetik.

Hala eta guztiz ere, nahiz eta irakaskuntza publikoa izan gai honetan erantzukizun sozial eztabaiaezina hartzen duena, eskola publikoak euskalduntzean egiten duen ekarpena ez da askoz beranduago arte ikusi. **Eskola publikoa mesprexuz etiketatzeko (eskola nazionala) izan diren interesei eta interes korporatiboek esker, eskola publikoa EAren garapen politiko eta sozialetik kanpo dagoen entitate gisa irudikatzen irudi faltsua zabaltzea nahi izan da, eta horrek zaildu egin du irakaskuntza publikoak herri honen hizkuntza-berreskurapenean eta gizarte-kohesioan duen benetako eginkizuna ulertzea.**

Eta zera galde dezakegu gaur egun: antzeko garapena izan dute bi hezkuntza-sareek euskalduntzeko konpromisoan, gizarte-erantzukizunean eta hezkuntza-premietara egokitzen konpromisoan azken 30 urteetan? Non geratzen da gaur egun bi legealdirako planteatu den itun baten justifikazioa, gizarte-beharrei erantzuten ez dien harreman publiko pribatu bati eusteko denboran luzatu dena? Gure azterketen arabera, **92ko Eskola-Itunak, hezkuntza-sistema publikoa garatzen lagundu beharrean, gaur arte iritsi den sistema duala finkatzeko mekanismoak ezarri zituen.**

HEZKUNTZA HITZARMENA ETA EUSKAL HEZKUNTZA LEGEA

Hasteko, argibide bat: EHIGEk ez dio uko egin nahi euskal hezkuntza arautzeko esparru berri baten eztabaidari, baina aurretik beharrezkoa litzateke herritarrek ez nahastea, lege berririk gabe sistema blokeatuta egongo litzatekeelakoan eta ezin izango litzatekeelakoan hobetu. Ziur gaude, beste hezkuntza-eragile batzuek adierazi duten bezala, hezkuntza-sistemari eragiten dioten egiturazko arazoei erantzuteko ez dela kasu guztietan lege-esparru berri bat behar, konpromiso politiko handiagoa baizik.

Euskal Eskola Publikoaren Legearen garapen osatugabea

1993ko Eskola Publikoaren Legean adierazitako helburuak ez betetzeak erakutsi digu **lege-testuek, garrantzitsuak izan arren, ez dutela bermatzen adierazitako helburuak erabat garatzea**. EHIGEk, beste hezkuntza-eragile batzuekin batera, egoera hori salatu izan du euskal hezkuntzaren ardura izan duten gobernu-taldearen aurrean.

Gaur egun, EEPLk adierazitako ekitate- eta aukera-berdintasunaren printzipioak oraindik ez dira bete ikasle guztientzat, eta funtsezko gaiak, hala nola elebitasunari, ikastetxeen autonomiari, hezkuntza-komunitateak hezkuntza-programen garapenean parte hartzeari eta kontsultatzeari eta abarri buruzkoak, ez dira garatu edo partzialki garatu dira.

Ildo horretan, Euskal Eskola Publikoko familiok erantzukizuna eskatzen dugu euskal hezkuntza publikoa arautzen eta garatzen duten hezkuntza-arau eta -programekiko.

Hezkuntza-sistemaren osasunari eragiten dioten egiturazko arazoak daude, eta badakigu arazo horiek konpontzeko erabaki politiko ausartak hartu behar direla, eta horiek ez lukete bermatuko, ezta lege-esparru ideal berri bat idaztea ere, ez eta diagnostikoko eta garapen estrategikoko dokumentu koherenteak ere, korrante pedagogiko berrien ikuspegitik. Lege- eta dokumentu-sare hori guztia gure hezkuntza-sistemak sortu du dagoeneko, baina ez du balio izan arazoak konpontzeko, hala nola eskola-segregazioa edo gure irakaskuntza-ikaskuntza prozesuen errendimendu optimoa.

Iritsi da garaia politika eraginkorrak ezartzeko eta dena lege berri baten onuren alde ez egiteko. EHIGE prest dago talka-politika horien edukia negoziatzeko.

Euskal hezkuntza-lege baterako partaidetza-prozesua

Hezkuntza-sistema bat arautzeko lege-esparrua definitzea erantzukizun politikoa da, eta hautestontzien borondatetik eta ondorengo negoziazio politikotik sortu den gobernuari dagokio gidatzea.

EHIGEk argi eta garbi adierazi nahi du **ezin dela aldaketarik planteatu hezkuntzan, gizarte-akordio zabala ez badago**. Horretarako, borondate politikoa, lidergoa eta negoziatziorako jarrera irekia beharrezkoak dira. Euskal Eskola Publikoko familiek eta hezkuntza-komunitatearen ordezkariak parte hartu behar dute negoziazioan.

Prozesu hori bat dator EHIGEk defendatzen duen hezkuntza-komunitatearen ahalduntzearekin. Gure ikuspegitik, **funtsezkoa da hezkuntza-legeak ezartzen dituen helburuak arrakastaz**

garatzeko ardura izango duten hezkuntza-komunitatea osatzen duten sektoreei kontsultatzea eta parte hartzeko ahalduntzea.

Horrek esan nahi du gizarte- eta hezkuntza-kolektiboen eta herritarren parte-hartzerako eta ekarpenak jasotzeko prozedurak antolatu behar direla. Eta kontsulten eta akordioen emaitza berriro planteatu behar zaie herritarrei, behin betiko berresteko.

EHIGEk adierazi du prest dagoela hezkuntza-esparru bat negoziatzeko, administratiboki deszentralizatutako eskola publiko komunitario bat eraikitzeko, eskolaren eta administrazioen (autonomikoa, lurraldekoa, tokikoa) arteko elkarlaneko kobernantzan oinarritua, eta desregulartzatzailea ez den autonomia- eta barne-partaidetza-ereduarekin.

Euskal Hezkuntza Sistemaren Erreformari buruzko gogoeta batzuk

Hitzarmenaren baldintzatzaileak

Lehen adierazi dugun bezala, aurreko Itunak izan zuen garapen-prozesutik atera ditugun irakaspenek berretsi digute **hitzarmen berri bat bilatzeak *statu-quo*-a aldatzea ekarri behar digula, sisteman egin beharreko erreformak zehazteko, hiru ikuspegitatik: egungo testuinguruaren benetako diagnostikoa eta azterketa, sistemak dituen egiturazko arazoaren konponbidea, eta gizartearen prestakuntza-eskaera berriek adierazten dituzten etorkizuneko helburuak**. Helburu horietatik aldentzeak itun baten funtzionaltasuna antzu bihurtuko luke, eta EHIGEk lortu nahi dituen helburuetatik aldentzeko litzateke.

Hezkuntza-sistemak orain arte proiektatu diguna abiapuntu posizio desberdinak eta horren azpian dauden interes korporatiboak izan dira. Alderdi horiek guztiek galdera batzuk egitera eramane gaituzte. Gaur egun, baldintzak betetzen al dira interes orokorra helburu duen itun bat sekula baino azkarrago ehuntzeko? Ziurta al dezakegu itunpeko sare pribatuaren aldeko apustua egiten duten familiek Euskal Eskola Publikoaren Legean planteatutako printzipioak onartu nahi dituztela? Zer egingo du Hezkuntza Sailak funts publikoekin finantzatutako ikastetxe pribatuekin, gizarteratzearen eta gizarte-kohesioaren helburu sozialekin eta euskararen ikaskuntzarekin konprometituta ez badaude? Zer konpromiso hartzeko prest daude hezkuntza-agintariak euskal eskola publikoa hobetzearekin? EHIGEn ikuspuntutik, argitu beharreko gai garrantzitsuak daude oraindik, eskola-ituna bultzatuko lukeen giro egokia sortzeko.

Zertarako lege bat? Hezkuntza-esparru berriaren helburuak

Lehenik eta behin, argi izan behar dugu ez dagoela baldintza aproposik euskal hezkuntza-sistema propioa arautuko duen Euskal Hezkuntzaren Legea definitzeko. **Euskal hezkuntzari buruzko lege bat Espainiako estatu-esparruko hezkuntza-legeriak eta beste erregulazio batzuek mugatuko dute.**

EHIGEn ustez, **euskal hezkuntzaren lege batek euskal herritarren interesak hartu beharko lituzke erreferentziatzaile**, eta ez da mugatu behar estatuko araudi-murrizketek planteatzen dituzten espazioak osatzera. Beraz, garrantzitsua da **Euskal Herrian ordezkartza duten alderdi**

politikoek elkarrekin lan egitea hezkuntza-arloko arauen deszentralizazioaren alde. Guk ildo horretan lan egiten jarraituko dugu, beste hezkuntza-eragile batzuekin batera.

Zein printzipiok gidatu behar dute legezko hezkuntza-esparru bat ezartzea?

Hezkuntza oinarritzko giza eskubidea izanda, eta hezigai guztien garapen osoa babestu eta bermatu behar duenez, ezin da ulertu ekitatearen kalitatera, kohesiora, justizia sozialera, hau da, guztiontzako hezkuntzara bideratuta ez dagoen hezkuntza-lege bat, komunitatearen interesei erantzungo diena eta ez interes partikularrei erantzungo diena. Euskal hezkuntza-sistema gidatu behar duten printzipio eta ekintzek lotura izan behar dute eraiki nahi den euskal gizarte motarekin eta gizarte-eraldaketarekiko konpromisoarekin. **Eskola publikoak jarrera argia adierazi du etorkizuneko euskal hezkuntza-sistema eraikitzeko beharrari buruz, ikasleen eskubideetatik abiatuta, eta ez gizarte-klaseen interes partikularretatik abiatuta.**

Aurrekoarekin bat etorriz, zein izan beharko litzateke euskal hezkuntza arautzeko lege-esparru berri baten helburua?

Gure ikuspuntutik, esparru berriak hezkuntza-sistema publiko bat garatzea ahalbidetuko lukeen arau-arkitektura bat izan beharko luke, ikasle guztientzako ekitatea eta aukera-berdintasuna bermatzeko. Horrek esan nahi du, **orain arte bezala, ez dela nahikoa ikasle guztiak eskolatuta izatea, baizik eta legeak eta horren ondoriozko hezkuntza-politikek guztiei bermatu behar dietela eskola-arrakasta.** Helburu horretan eraginkorrak ez izateak egungo desberdintasunen ugalketa-sistemara kondenatuko gintuzke, eta gaur egun dagoen hezkuntza- eta gizarte-arrakala areagotu ahal izateko arrisku argiarekin. Arestian adierazitakoari erantzungo dion lege-esparrua eraikitzean, EHIGEk akordioak lortzeko jarrera adierazi du.

EHIGEk eskatzen duen hezkuntza

Euskal hezkuntza-administrazioak zor historikoa du eskola publikoarekin, eta egiten ari den lana aitortzeko garaia da, EEPLk adierazitako helburuen garapenarekin eta gizartearen konpromiso handiena duten ikastetxeek behar dituzten antolaketa- eta lan-neurriekin eta baliabideekin erantzukizuna erakusteko garaia.

Euskal eskola publikoko familiok uste dugu garai bikaina dela iraganeko inertzia batzuk gainditzeko, egungo errealitate sozialak eraginkortasunik gabe utzi baititu, eta aurrez aurre jartzeko Euskadi errealak proiektatzen dizkigun premiekin. **Ez dugu eraikiko XXI. mendeko erronkei XX. mendeko zumeekin erantzungo dien hezkuntza-sistematik. Bada garaia euskal gizarteak bere eskola publikoa balioesteko, justizia sozialaren maila handiagoak lortzeko funtsezko balio sozial gisa.**

EHIGEk eraldaketa ekonomiko, sozial eta kulturaletara egokituko den euskal hezkuntza-esparrua eraiki nahi du, ikasgelen aniztasunari erantzun eraginkorra emango diona, guztien eskolatze inklusiboa ziurtatuko duena, arrakalarik gabeko hezkuntza digitala bermatuko duena, genero-ikuspegidun funtsezko euskal curriculum sozio-kritikoa garatuko duena, hezkuntza-eredu ez-formala bermatuko duena, inolako ikaslerik baztertu gabe, 2030 programaren beste helburu batzuk garatuko dituen... Alderdi horiek guztiak eta EHIGEk eskatu izan dituen beste batzuk dira Euskal Eskola Publikoaren hezkuntza-kalitatea hobetzeko proiektuaren hezkuntza-oinarriak.

Ondorioak eta proposamenak:

- ***Ez gatoz bat orain arte hezkuntza-hitzarmena errazteko erabiltzen ari den metodologiarekin.*** Alderdi politikoen artean lortutako akordioei buruzko sekretismoa, hausnarketak egiteko gai multzorik ez egotea (lehen 5 izan ziren, orain ez dakigu), Eusko Ikaskuntzak jokatzen duen papera, Hezkuntza Batzordean parte hartzen dutenen hautaketa, eta abar, bata besteari gainjartzen zaizkion jarduerak dira, eta ez dira prozesua bideratzen laguntzen ari, izan beharko lukeen bezala. Beste batzuetan ere adierazi dugu, eta berriro egiten dugu; ***hezkuntza-komunitatearen kontsulta parte-hartzaile bat eskatzen dugu, bai eta herritarren kontsulta ireki eta gardena ere.*** Uste dugu hori dela onena hezkuntza-esparru egonkor bat diseinatzeko. Nolanahi ere, ***EHIGEk kontsulta-prozesu bat egingo du sare publikoko hezkuntza-komunitatearekin.***
- ***Indarrean dagoen legeriarekin eta lege-esparru berririk behar izan gabe, gure hezkuntza-sistemak dituen egiturazko arazo asko konpon litezke.*** Horretarako, borondate politikoa, lidergoa eta negoziatziorako jarrera irekia beharko lirateke. EHIGEk eskola publikoaren kalitatea hobetzeko negoziatziorako prest dagoela adierazi du.
- ***EHIGEk Hezkuntzako arduradunekin, alderdi politikoekin, hezkuntza- eta gizarte-eragileekin lan egiteko konpromisoa adierazi du, diagnostiko partekatatu batetik abiatuta hezkuntza hobetzeko ekintzak adosteko.***

EUSKAL ESKOLA PUBLIKOAREN KALITATEA HOBETZEKO PROIEKTUA

Sarrera

Gaur egungo euskal gizartea ez da duela hiru hamarkada baino gehiago euskal hezkuntza-sistema martxan jarri zenean bezalakoa. Horren erakusgarri dira, besteak beste, gaur egungo euskal gizartearen osaera sozial anitza eta multikulturala, justizia eta kohesio sozialaren helburuak eta bazterketaren aurkako borroka, eskola-populazioaren murrizketa, euskara eta euskal kultura mundu globalean birkokatze beharra, berdintasuna, elkarbizitzarako eredu partekatua bilatzea, prestakuntza-eskaera berriek planteatzen dizkiguten hezkuntza-erronkak edo Euskal Herriko irakaskuntza-prozesuaren eraginkortasuna hobetzea. Bada garaia gaurko Euskal Herriari aurrez aurre begiratzeko, hezkuntza Euskal Herriarekin lotzeko.

Errealitate honetan bizi garen Euskal Eskola Publikoko familiok gure ekarpena egin nahi diogu euskal hezkuntza-sistemaren etorkizunari buruzko eztabaidari. EHIGEk azken hamarkadetan metatu duen esperientziak, eskolaren erabakietan parte hartzeagatik eta ikastetxeen errealitatearen zuzeneko behatzaile gisa, euskal hezkuntza-sistemari eragiten dioten egiturazko arazoak eta zehazki Euskal Eskola Publikoari eragiten dioten mugak sakon ezagutzen lagundu digu. Era berean, Euskadiko Eskola Kontseiluan izan dugun parte-hartzeak eta zuzendarien elkarrekin, sindikatuekin eta beste gizarte-eragile batzuekin izan dugun lankidetzak legegintza-esparru berri bati begira lortu nahi ditugun helburuei buruz dugun jarrera zehazten lagundu digute. Hori dela eta, badakigu **gure seme-alaben hezkuntza hobetzea dela gure helburu naturala, baina baita euskal hezkuntza-sistema hobetzeko funtsezko elementua ere.**

EHIGEk uste du **euskal hezkuntza-sistemaren erreformek aukera izan behar dutela Euskal Eskola Publikoa gizarte-eraldaketako eta gizarte-kohesioa hobetzeko hezkuntza garatuko**

duen sare hegemoniko bihurtzeko. Eskola publikoak eskola publikoaren funtzio sozial horri eraginkortasunez erantzun diezaion, beharrezkoa da sare publiko orekatu bat eraikitzea, non ikastetxe guztiek kalitatezko hezkuntza-proiektu komunitarioak garatuko dituzten eta lehen aipatutako helburuei ekarpen bera egingo dieten.

Horregatik guztiagatik, gure eskaera eta apustua da **eskola publikoaren hezkuntza-kalitatea hobetzeko Plan Estrategiko** bat garatzea. Proposamen hori ez da berria, eta aspaldidanik eskatzen dugu.

Familiak harro gaude Euskal Eskola Publikoak egindako lanaz, baina argi daukagu lehentasunezkoa dela plan hau zehaztea eta garatzea, haren kalitatea hobetzeko. **Euskal hezkuntza publikoak euskal osasunaren prestigio sozial bera lortzeko ordua iritsi da, eta kalitate bera eskaini du zentro guztietan eta guztiontzat, jatorria edo maila sozioekonomikoa edozein dela ere.**

Zentzu horretan, EHIGEk hezkuntza sisteman sartuko diren familia berriei eta gizarte kohesiorako eta eraldaketarako hezkuntza publiko indartsu bat sortu nahi duten guztiei **aholkularitza eta informazio zerbitzu bat eskaintzen die, eskola publikoaren ezagutza hobetzeko eta bere kalitatea hobetzeko elkarrekin lan egiteko.**

EHIGEk eta HEIZEk *Euskal Eskola Publikoa, gaur, bihar*³ proiektuaren bidez egindako lan partekatuak lagundu digu nahi dugun proiektuaren oinarriak zehazten, labur-labur deskribatuko ditugunak:

Gure helburu nagusia

EHIGEk adierazi du prest dagoela hezkuntza-esparru bat negoziatzeko, administratiboki deszentralizatutako eskola publiko komunitario bat eraikitzeko, eskolaren eta administrazioen (autonomikoa, lurraldekoa, tokikoa) arteko elkarlaneko kobernantzan oinarritua, eta desregularizatzailea ez den autonomia- eta barne-partaidetza-ereduarekin.

Eskola publikoko hezkuntza-komunitateak eta eskola publikoa defendatzen dugun hezkuntza-eragileak gero eta elkartuago ari gara lanean, oraindik erabat existitzen ez den eskola eraikitzeko, kanpotik gobernatutako eta arau-irizpen homogeneizatzaileen mende dagoen Administrazioaren eskola publikotik behin betiko urruntzen gaituena.

Hobekuntza-planaren deskribatzaileak

Planaren helburu nagusiak:

- Eskola publikoa euskal hezkuntza-sistemaren sare hegemoniko eta ardatz egituratzaile bihurtzea.
- EEPren zeregina indartzea, euskal kultura euskalduntzeko eta garatzeko bermatzaile gisa.
- Eskola publikoari baliabide ekonomikoak, materialak eta antolakuntzakoak ematea, irakatsi eta ikasteko prozesuen kalitatea hobetzeko.

³ <https://www.euskaleskolapublikoa.eus/eu/>

- Eskola publikoa euskal gizartearen eraldaketaren eta kohesioaren erreferente bihurtzea.
- Hezkuntzaren deszentralizazioa eta hezkuntza formalaren, ez-formalaren eta informalararen arteko lotura.

Hobekuntza-planak landu beharreko erronka estrategikoak:

- Jaiotza-tasaren jaitsiera.
- Migrazio-fluxuak eta eskolatze inklusiboa.
- Hezkuntza digitala.
- Ekitatea eta bereizketa eragiten duten kausak ezabatzea.
- Euskara eta euskara ikasteko prozesuak hobetzea.
- Irakatsi eta ikasteko prozesuen eraginkortasuna hobetzea.

Planaren zehaztapena eta garapena bideratu behar duten printzipio ideologikoak:

- Euskal Herrirako Curriculumean⁴ adierazitako printzipio soziokritikoak
- Euskal Eskola Publikoaren Legean planteatutako printzipioak.
- Hezkuntzarako eskubideari buruzko UNESCOren printzipioak.
- Inklusioaren, justiziaren eta gizarte-kohesioaren printzipioak.

Eskola Publikoa Euskalduna

Euskal hizkuntza eta kultura bultzatzea lehen mailako helburua izan da eta izaten jarraitzen du eskola publikoarentzat, gure hizkuntza eta kultura erabat lantzea, bultzatzea, gozatzea eta bizitzea oinarritzko eskubidea delako.

Eskola publikoak euskararen ikaskuntzaren bermatzaile izan behar du ikasle guztientzat, murgiltze-eredu malgu baten bidez, ikastetxearen hizkuntza-proiektuak arautua eta hizkuntzak ikasteko esparru integratu baten barruan artikulatua.

EEPren lehentasunezko **helburua ikasle euskaldun eleaniztunak lortzea da, gure kultura eta historia ezagutu eta eskubide osoko herritar sentituko direnak**. Horrek esan nahi du, **gainerako hizkuntzak eta kulturak errespetatuz**, gure seme-alabek askotariko gizarte batean bizitzen ikastea, eta gizarte-kohesiorako eragile aktiboak izatea.

Egungo eskola-osaeraren aniztasunak euskaraz eta euskaraz ikasteari dakartzkion erronkek **euskarazko hezkuntza-inklusioa bultzatuko duten** eta hezkuntza berriztatzeko programen errendimendua hobetuko duten **politikak** eskatzen dituzte, euskaraz modu eraginkorragoan ikastea ziurtatzeko.

Horregatik, bada garaia benetan inklusiboa den eskolatze-sistema bat eta ikasteko sistema eraginkor bat eraikitzeko, euskara ikasteko komunikazio-hizkuntza nagusi gisa erabiltzeak zailtasun erantsirik izan ez dezan. Alde horretatik, **ikasle ahulenen euskararen eta euskararen ikaskuntzaren jarraipen goiztiarra eta jarraitua lehentasun sistemiko nagusia izan behar da**.

Ikastetxeak baldintza eta giro hobekiak eman diezazkieke ikasle askori euskararen ezagutzan aurrera egiteko, beste testuinguru sozial batzuetan aurki dezaketena baino. Ikastetxe publikoak arnas gune bihurtzen ari dira eta are gehiago egin behar dute, euskara ikasteko eta etengabe erabiltzeko guneak. Gainera, eskola publikoa funtsezko lana egiten ari da euskara ezagutzen ez

⁴ <https://www.euskaleskolapublikoa.eus/eu/curriculum/>

duten familiak euskal kulturara hurbil daitezen eta gure hizkuntzarekin enpatia izan dezaten ikastetxeko dinamika parte-hartzaileen bidez.

Inplikazioa, administrazioaren erantzukizuna, finantzaketa eta baliabide gehiago behar dira. Euskaraz Biziren ikuspegitik, **euskarazko eskolaz kanpoko doako jarduerak finantzatzeko inbertsio publikoak hobetzea proposatzen dugu, ikasle guztiek, beren maila sozioekonomikoa edozein dela ere, ikaskuntza formalaz haratago euskaraz eta euskara ikasten jarraitu ahal izatea bermatzeko.** Hezkuntza ez-formal publikoa hezkuntza- eta udal-politiken helburu estrategikoa izan behar da.

Adostasun zabala dago, euskara gizarte-hizkuntza normalizatua izan dadin, **eskolaren esku-hartzea ez dela nahikoa** esatean. Horregatik, bada garaia hezkuntza-, lurralde- eta toki-erakundeek, euskararen hezkuntzan eta kulturgintzan diharduten gizarte- eta kultura-eragileekin batera, euskararen erabilera soziala normalizatzeko plan estrategiko bat adosteko.

Gainera, **euskarak hezkuntza-berrikuntzako politiken eta Euskadi Digitalaren garapen-agendaren helburu estrategiko nagusia izan behar du.** Funts publikoen bidezko finantziarioa euskara erabiltzea eta ikastea bermatzen duten proiektuetarako baino ez da erabiliko.

Guztiantzako eredu pedagogiko arrakastatsua

Hezkuntza-inklusioko programen eraginkortasuna hobetzea eta eskola publikoaren kalitatea hobetzeko baliabideetan inbertsioak egitea funtsezkoak dira hezkuntza-berrikuntza ikasle guztientzako eta ikastetxe guztientzako eskubidea dela bermatzeko. Horregatik proposatzen dugu:

- Eskola-curriculumaren erreformatzea: curriculum esentziala zehaztea, pertsonen eta gizartearen arazoekin lotuta (ikuspegi soziokritikoa).
- Etapa bakoitzeko gutxienezko ikaskuntzak eta ikasleen irteerako oinarritzko profila zehaztea.
- Evidentzietan oinarritutako ikaskuntza bermatzea, ikerketatik abiatuta.
- Aniztasuna tratatzeko egungo programak ebaluatzea eta eraberritzea, haien eraginkortasuna hobetzeko.
- Ikasleen artean ezagutza zientifikoa eta teknologikoa sustatzea genero-ikuspegitik, ikastetxeko proiektuak bultzatuz.
- Ikaskuntza soziala sustatzeko eta pentsamendu kritikoa garatzeko jarduerak diseinatzea.
- Eskola Publikorako Hezkuntza Digitalerako Plana diseinatzea.
- Irakasleen egungo irakaskuntza- eta prestakuntza-eredua berrikustea.
- Familiak seme-alaben hezkuntzan inplikatzeko estrategiak definitzea, eskolarekin koordinatuta.
- Berrikuntza-eredua hezkuntza-helburuetara birbideratzea.

- Lankidetzeta-sareak indartzea, irakasleen artean eskola-arrakasta inklusiboko esperientziak partekatzeke.
- Ikerketa ikasgelako prozesuen hezkuntza-ekintzaren gida bihurtzea.
- Ebaluazio-eredua aldatzea.
- Hezkuntza-jasangarritasunaren Euskadi 2030 esparrua garatzeko ekintza estrategikoak ezartzea.

Inbertsioak eta baliabideak

Planaren bideragarritasuna ziurtatzeko, beharrezkoa da hezkuntza publikoko inbertsioa handitzea, eta honako hauetan lehenetsi beharko litzateke:

- Eskola-parke publikoa handitzea eta hobetzea.
- Instalazioak eta ekipamenduak eguneratzea.
- Metodologia berritzaileak garatzeko prestakuntza eta baliabideak.
- Irakasle-ikasle eta ikasgela-ikasle ratioak malgutzea, eskola-testuinguruaren konplexutasunaren arabera.
- Jarduera osagarrien eta eskolaz kanpoko jardueren eskaintza ziurtatzea, genero-berdintasuna, kultura-aniztasuna, euskararen normalizazioa, diziplinakoak ez diren gaitasunak eta gizarte-kohesioa lantzen dituztenak lehenetsiz.
- Sarbide libreko hezkuntza irekiak garatzea.
- Hezkuntza inklusiboa eta desberdintasunen murrizketa bultzatuko duten inbertsioak gauzatzea:
 - Desberdintasun ekonomikoak murrizteko inbertsio publikoak eta justizia soziala (batez ere pobrezari aurre egitea).
 - Gizarte-ikaskuntza inklusiboko hezkuntza-proiektu berritzaileak bultzatzea.
 - Talde baztertuen ekintza solidarioen eta ahalduntze sozialaren plana, gizarte-bazterkeriari aurre egiteko.
 - Hizkuntza- eta kultura-arrakala murrizteko neurriak.

Gobernantza-eredu berria hezkuntza publikorako

Hezkuntza-komunitatearen ikuspegia

- Koordinatuta lan egiten duten hezkuntza-komunitateek osatzen dute sare publikoa.
- Hezkuntza-komunitateko kideak hezkuntza-eragileak dira.
- Ikastetxearen autonomia-eredu ez-erregularizatzailea eta hezkuntza-eragileen parte-hartze koordinatua hezkuntza-komunitatearen funtsezko baliabideak dira.
- Ikastetxearen hezkuntza-proiektua, curriculum-proiektua, hizkuntza-proiektua eta kudeaketa ekonomikoaren proiektua, zuzendaritza-proiektua, ikastetxearen nortasuna eta funtzionaltasuna zehazten duten elementu nagusiak dira, eta hezkuntza-komunitateko kideen atxikimendua dute.

- Zuzendaritza-taldearen banaketa-lidergoa funtsezko elementua da ikastetxeko giza baliabideen eta baliabide materialen antolamendu optimoa eta hezkuntza-berrikuntzaren sustapena errazteko.
- Eskola publikoak garatzen duen hezkuntza integralaren ereduaren helburua ikaslea ahalduntzea da, autonomia izateko eta bere ikaskuntza-prozesua zuzentzeko.
- Ikasleak hezkuntza-jardueren diseinuan, antolaketan eta garapenean parte hartzea funtsezko baliabidea da ikasleak ahalduntzeko eta hezkuntzan eta gizartean txertatzeko.
- Eskola publikoek koordinatuta lan egiten dute elkarlanean eta partekatuz (eskolako elkarlaneko gobernantza).

Ikuspegi komunitarioa eta ingurunearekiko harremana

- Eskola publikoak gizarte-eragileekin lan egiten du (auzo-elkarteak, kultura-elkarteak, kirol-elkarteak, ingurumen-elkarteak, elkarte feministak eta etnikoak), eskolaz kanpoko hezkuntza-jarduerak eta jarduera ez-formalak elkarrekin garatzeko.
- Eskola publikoa lehentasunezko gizarte-eragilea da euskararen erabileraren normalizazioan eta euskal kulturaren garapenean.
- Eskola publikoak hezkuntzako udal-batzordeetan parte hartzen du.
- Eskola publikoak auzoko eta hiriko hezkuntza-proiektuak garatzen ditu, ikaskuntza sozial eta multikulturalerako.

Ikuspegi sistemikoa

- Eskola publikoak elkarte-eredu bat defendatzen du, hezkuntza-komunitateak koordinatzeko eta hezkuntza-arrakasta duten proiektuak garatzeko.
- Eskola publikoko hezkuntza-komunitateek *Kohesioa eta Justizia Sozialerako Hezkuntza Zerbitzu Publikoa* osatzen dute.
- Eskola publikoko elkarteek ordezkatzan dituzten komunitateen hezkuntza-interesak ordezkatzan eta defendatzen dituzte, hezkuntzako, lurraldeko eta tokiko agintarien eta beste erakunde batzuen aurrean duten elkarrizketan.

Udalen zeregina/deszentralizazioa

- Hezkuntza-kudeaketa deszentralizatuko duen eta hezkuntza-zerbitzuan udal-eskumenak areagotuko dituen araudia garatzea.
- Hiriak eta herri hezitzaileak bultzatzea, hiriko hezkuntza-proiektua udalerraren hezkuntza-helburuak definitzen dituen tresna bihur dadin, eta curriculum-proiektuak praktikan garatu diren tokiko proiektuak eta jarduerak zehaztu behar ditu, proposatutako helburuak lortzeko.
- Haurren eta nerabeen interesak eta beharrak kontuan hartzen dituzten herriak eta hiriak diseinatzea. Alde horretatik, haurtzaroan bizi-kalitaterako eskubidea bermatu

behar da, haien oinarritzko beharrak bermatuz eta adingabeak babesteko sistemak indartuz, osasun-, hezkuntza- eta gizarte-sistemen arteko koordinazioaren bidez.

ehige

**Euskal Herriko Ikasleen
Gurasoen Konfederazioa**